

A harmadfokú bíróság 2013. évi január hó 8. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

Ítéletet:

A csalás büntette és más bűncselekmény miatt a vádlott és társa ellen indult büntetőügyben a másodfokú bíróság 2012. év február hó 17. napján kelt ítéletét az I. r. vádlott vonatkozásában megváltoztatja.

A magánokirat-hamisítás vétsége miatti büntetőeljárást megszüntető rendelkezést mellőzi és bűnösnek mondja ki társtettesként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (Btk. 276. §).

A 6 (hat) hónap börtönbüntetést halmazati büntetésként tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

A harmadfokú eljárás során felmerült 6.800,- (hatezer-nyolcszáz) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS

Az elsőfokú bíróság 2011. évi március hó 7. napján kihirdetett ítéletével

Az I. r. vádlottat bűnösnek mondta ki társtettesként, folytatólagosan elkövetett csalás büntetében [Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c.) pont, (5) bekezdés b.) pont] és társtettesként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276. §]. Ezért őt halmazati büntetésül 1 év 8 hónap börtönbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte;

A II. r. vádlottat bűnösnek mondta ki társtettesként, folytatólagosan elkövetett csalás büntetében [Btk. 318. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c.) pont, (5) bekezdés b.) pont] és társtettesként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276. §]. Ezért őt halmazati büntetésül 1 év 6 hónap börtönbüntetésre ítélte, a szabadságvesztés végrehajtását 3 évi próbaidőre felfüggesztette.

Az elsőfokú bíróság rendelkezett továbbá a polgári jogi igény megítéléséről, valamint a bűnügyi költség és az illeték megfizetéséről.

Az elsőfokú bíróság ítélete a II. r. vádlott vonatkozásában 2011. március 7. napján jogerőre emelkedett és fel nem függesztett részében végrehajthatóvá vált.

Az elsőfokú ítélet ellen az I. r. vádlott és védője jelentettek be fellebbezést felmentés érdekében.

A fellebbezés alapján eljáró másodfokú bíróság a 2012. évi február hó 17. napján kelt ítéletével az elsőfokú ítéletet az I. r. vádlott vonatkozásában megváltoztatta. Az e vádlott ellen társtettesként elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt indult büntetőeljárást megszüntette. A büntetés halmazati jellegére utalás mellőzésével a börtönbüntetést 6 hónapra, a közügyektől eltiltás tartamát 1 évre enyhítette. Az elsőfokú ítélet bevezető részében az utolsó határnap időpontjának megjelölésében az évet 2011. évre helyesbítette. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. vádlott tekintetében helybenhagyta, rendelkezett a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség viseléséről, valamint felhívta az elsőfokú bíróságot összbüntetési eljárás lefolytatására.

A másodfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az elsőfokú bíróság valamennyi szükséges bizonyítékot beszerzett, a széles körben lefolytatott bizonyítási eljárás során minden utolérhető tanút kihallgatott, értékelte nyilatkozataikat, vizsgálta a rendelkezésre álló okiratokat és mérlegelési körébe vont valamennyi bizonyítékot.

A másodfokú bíróság a Be. 352. § (1) bekezdés a.) pont alapján az I. r. vádlott személyi körülményeire vonatkozóan megállapított tényeknél feltűntette, hogy infarktus miatt szívaléltak le.

A korábbi büntetésekre vonatkozó adatokat pontosította és az elsőfokú ítélet meghozatala óta bekövetkezett változásokra tekintettel kiegészítette azzal, hogy az elsőfokú bíróság ítéletével milyen büntetést szabott ki vele szemben.

A tényállásba emelte az elsőfokú ítélet indokolásából azt a mondatot, hogy „Az I. r. vádlott éppúgy, mint vádlott-társa tisztában volt tehát azzal, hogy a II. r. vádlott ingatlana semmilyen formában nem értékesíthető, annak tulajdonjogát a sértett nem fogja megszerezni, mert arról a II. r. vádlott nem jogosult rendelkezni.”

Az elsőfokú ítélet 7. oldal 2. bekezdésében a dátumot 2000. május 8. napjára helyesbítette. Illetve kiegészítette a tényállást II. r. vádlott és házastársa vallomása alapján azzal, hogy a II. r. vádlott 3 gyermekével és a férjével élt a perbeli lakásban, szándékában sem volt azt eladni, mert nem lett volna hová költözniük, a családjá a lakás „eladásáról” nem is tudott.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékok helyes mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy az I. r. vádlott tagadásával szemben az azt cáfoló bizonyítékokat fogadta el a tényállás alapjául. Kifejtette, hogy a felülmérlegelés tilalma folytán a másodfokú bíróság nem is volt abban a helyzetben, hogy bizonyítás felvétele nélkül eltérőn, mi több, homlokegyenest ellenkezőleg értékelje a bizonyítékokat.

A hibátlan bírói mérlegeléssel megállapított tényállás alapján az elsőfokú bíróság okszerűen következtetett az I. r. vádlott bűnösségére a csalás tekintetében, a cselekmény minősítése is törvényes.

Ugyanakkor a másodfokú bíróság álláspontja szerint a közbizalom elleni bűncselekmény tekintetében a bűnösség megállapítása téves. Az elsőfokú bíróság iratai szerint az eljárást a 2005. június 14. napján tartott tárgyaláson a bíróság felfüggesztette mindkét vádlott tekintetében. Az I. r. vádlottra az ezt követő első, az elévülést félbeszakító eljárási cselekmény 2009. december 4. napján volt, amikor a bíróság a tárgyalást kitűzte. A két eljárási esemény között a 3 év elévülési idő eltelt úgy, hogy nem volt semmilyen eljárási cselekmény, amely az elévülést félbeszakította, így a magánokirat-hamisítás vétsége tekintetében az I. r. vádlott büntethetősége elévült. Ezért az e bűncselekmény miatt indult eljárást a Be. 373. § (1) bekezdés I/a.) pontja alapján megszüntette.

A bűnösségi kör szűkülésére, valamint az ügy súlyával arányban nem álló, szokatlanul hosszú, 12 éves időmúlásra tekintettel a másodfokú bíróság indokoltnak látta a büntetés mérséklését a halmazati büntetésre utalás mellőzésével. A Btk. 87. § (2) bekezdés e.) pont kimerítő alkalmazásával az I. r. vádlott börtönbüntetését 6 hónapra, ezzel arányosan a közügyektől eltiltást 1 évre mérsékelte.

A másodfokú bíróság ítélete ellen a főügyészség jelentett be fellebbezést az I. r. vádlott terhére, az eljárás részbeni megszüntetése miatt, az I. r. vádlott bűnösségének a magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276. §] történő megállapításáért és a vele szemben kiszabott büntetés súlyosításáért.

A fellebbviteli főügyészség átiratában és képviselője a harmadfokú nyilvános ülésen a bejelentett másodfellebbezést fenntartotta.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az eljárási szabályokat betartotta, részletesen és meggyőzően számot adott arról a meggyőződéséről, hogy a tényállást mely bizonyítékokra alapította. A tényállás a másodfokú bíróság által tett kiegészítésekkel pontos, így irányadó volt a másodfokú eljárás során is. Az elsőfokú bíróság okszerűen vont következtetést az I. r. vádlott bűnösségére, cselekményeit törvényesen minősítette és a kiszabott büntetés is megfelelt a cselekmények tárgyi súlyának, a bűnösségi körülményeknek és a bűnösség fokának.

A másodfokú bíróság ugyancsak a perrendi szabályok megtartásával folytatta le az eljárást, azonban - feltehetőleg tévedés folytán - helytelen döntést hozott a tekintetben, hogy az I. r. vádlott magánokirat-hamisítás vétségeként értékelt cselekménye elévült. Ugyanis az elsőfokú bíróság iratai között fellelhető, hogy a bíróság 2008. április 23. és július 9. napján, illetve 2008. október 29. napján az I. r. vádlott jelenlétében érdemi tárgyalást tartott. Ezért a másodfokú bíróság eljárást megszüntető rendelkezése törvénysértő. Indítványozta, hogy a harmadfokú bíróság a Be. 398. § (1) bekezdés alapján a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg, az I. r. vádlottat a magánokirat-hamisítás vétségében mondja ki bűnösnek és vele

szemben lényegesen hosszabb tartamú főbüntetést és ehhez igazodó mellékbüntetést szabjon ki.

A védő álláspontja szerint a szokatlanul hosszú, 12 éve húzódó büntetőeljárásra figyelemmel indokolatlan az I. r. vádlottal szemben kiszabott büntetés súlyosítása, az általános és a speciális prevenció elérésére a hat hónap börtönbüntetés elégséges.

Az I. r. vádlott az utolsó szó jogán megismételte az elsőfokú eljárásban tett védekezését és ártatlanságának adott hangot.

A harmadfokú bíróság megállapította, hogy a másodfokú bíróság ítéletével szemben helytállóan biztosított fellebbezési jogot a Be. 386. § (1) bekezdés c.) pontja alapján, miután az elsőfokon elítélt vádlottal szemben a büntetőeljárást megszüntette.

A bejelentett másodfellebbezés részben alapos.

A Be. 387. § (1) és (2) bekezdései alapján a harmadfokú bíróság felülbírált a másodfokú bíróság fellebbezéssel megtámadott ítéletének minden rendelkezését és az azt megelőző első- és másodfokú bírósági eljárást, - függetlenül attól, hogy ki fellebbezett - abból a szempontból is, hogy az eljárási szabályokat az elsőfokú, illetőleg a másodfokú bírósági eljárásban megtartották-e, valamint a másodfokú ítélet megalapozott-e.

A Be. 388. § (1) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amelynek alapján a másodfokú bíróság a megtámadott ítéletét meghozta, kivéve, ha ez a tényállás megalapozatlan.

A felülbírálat során a harmadfokú bíróság megállapította, hogy az első- és a másodfokú bíróság az eljárást a perrendi szabályoknak megfelelően, kellő részletességgel és alapossággal folytatta le, eljárási szabály megszegésére nem hivatkozott sem az ügyész, sem a védő.

Az elsőfokú bíróság a vád tárgyává tett bűncselekmény elbírálásához szükséges összes fellelhető bizonyítékot beszerezte. A Be. 75. § (1) bekezdésben megfogalmazott ügyfelderítési kötelezettségnek eleget tett, ennek során ellenőrizte a terheltek védekezését, megidéztet valamennyi tanút, akik kihallgatásának eredményeként az ügy eldöntése körében releváns adatok beszerzése volt várható. Az elsőfokú bíróság a beszerezett valamennyi bizonyítékot a Be. 78. § (3) bekezdésében írtak szerint, egyenként és összességében értékelte. Kimerítő alapossággal, a logika és az ésszerűség szabályainak megfelelően számot adott arról a meggyőződéséről, hogy mely bizonyítékoknak adott hitelt, illetve melyeket, milyen indokokkal vetett el.

Az elsőfokú bíróságnak a szükséges és lehetséges körben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként feltárt - bizonyítékok értékelésével megállapított - tényállása

alapvetően helytálló. A másodfokú bíróság az eljárási szabályok helyes alkalmazásával jutott arra az álláspontra, hogy az elsőfokú bíróság tényállása a Be. 351. § (2) bekezdés b.) pont II. fordulata és c.) pont alapján részben megalapozatlan, mert hiányos és iratellenes. A másodfokú bíróság által a Be. 352. § (1) bekezdés a.) pont értelmében az iratok tartalma alapján helyesen kiegészített, illetve helyesbített tényállás teljeskörű, minden tekintetben megalapozottá vált, így a Be. 388. § (1) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság számára irányadó volt.

Az irányadó tényállás alapján az elsőfokú bíróság okszerűen következtetett az I. r. vádlott bűnösségére mindkét cselekmény vonatkozásában.

A másodfokú bíróságnak a magánokirat-hamisítás vétsége tekintetében hozott, eljárást megszüntető rendelkezése azonban nem helytálló, e körben az ügyészi fellebbezésben kifejtett álláspontot osztotta a harmadfokú bíróság.

A másodfokú bíróság az anyagi jogszabályoknak megfelelően állapította meg, hogy a magánokirat-hamisítás vétsége esetében a büntethetőség elévülési ideje 3 év.

A Btk. 35. § (1) bekezdés értelmében az elévülést a büntető ügyben eljáró hatóságoknak csak olyan eljárási cselekménye szakítja félbe, amely az elkövető ellen irányul, és az adott bűncselekménnyel kapcsolatos, amely érdemben az ügy előbbre vitelét célozza. A félbeszakadás napja az újból kezdődő elévülés kezdő napja.

Ilyen, az elévülést félbeszakító cselekménynek tekintendő például a vádemelés; a tárgyalási határnap kitűzése, amennyiben az idézések és értesítések kibocsátása is megtörtént; a terhelt felkutatása érdekében az első alkalommal elrendelt lakcímtudakozó, rendőri megkeresés tartózkodási hely ellenőrzésére, a büntetés-végrehajtási nyilvántartó megkeresése; érdemi tárgyalások tartása.

Az iratanyag alapján megállapítható, hogy az eljárás felfüggesztését - 2005. június 14. napja - követően a bíróság az eljárás folytatását rendelte el, az ügyet új számra iktatták, az az elsőfokú bíróságon folytatódott. A bíróság ezután több olyan eljárási cselekményt is foganatosított, mely az elévülést félbeszakította az I. r. vádlott vonatkozásában: így 2006. november 28. napján megkereste a BV. Nyilvántartót, 2007. január 12. és december 6. napján az ügy tárgyalási határnapjait kitűzte, 2008. április 23. és július 9. napján érdemi tárgyalást tartott.

Majd a büntetőeljárás az ügy ismételt új számra iktatását követően ugyanezen a bíróságon folytatódott. Ebben az eljárásban a bíróság elévülést félbeszakító intézkedése volt - többek között - a 2008. október 29. és 2009. január 27. napján megtartott érdemi tárgyalás.

Ezt követte a másodfokú bíróság által is hivatkozott 2009. december 4. napján tett intézkedés, a határnap kitűzése.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a magánokirat-hamisítás vétsége tekintetében az I. r. vádlott büntethetősége nem évült el, 2005. június 14. és 2009. december 4. között több olyan cselekmény is történt, amely az elévülést félbeszakította, ezért az eljárás megszüntetésére törvénysértő módon került sor.

Mindezekre tekintettel a harmadfokú bíróság a Be. 398. § (1) bekezdés alapján a másodfokú bíróság ítéletét az I. r. vádlottra megváltoztatta, a magánokirat-hamisítás vétsége miatti büntetőeljárást megszüntető rendelkezést mellőzte és bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében (Btk. 276. §).

A cselekmények minősítése megfelel az anyagi jogszabály rendelkezéseinek.

A csalás megvalósulásához három okozati összefüggés fennállása szükséges: a tévedésnek okozati összefüggésben kell lennie a tévedésbe ejtő vagy tartó magatartással, a tévedésbe ejtett vagy tévedésben tartott személy a tévedéssel okozati összefüggésben vagyoni jogi rendelkezést tesz, emellett szükséges az is, hogy a vagyoni jogi rendelkezés és a bekövetkezett kár között is okozati összefüggés legyen.

Az I. r. vádlott társával tévedésbe ejtette a sértettet, hiszen azt állították neki, hogy a lakás szolgálati jellegét törölték, holott mindketten tisztában voltak azzal, hogy a II. r. vádlott ingatlana nem értékesíthető és annak tulajdonjogát a sértett nem fogja megszerezni. A sértett e tévedés miatt kötötte meg a szerződéseket a II. r. vádlottal, ezáltal vagyoni jogi rendelkezéseket tett, mellyel okozati összefüggésben a kifizetett összeg erejéig vagyonában kár keletkezett.

A magánokirat-hamisítás elkövetési magatartása a használat, amely magában foglal minden olyan cselekményt, melynek eredményeképpen más a magánokirat tartalmáról - mint a jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására szolgáló eszközről - tudomást szerez. A felhasználás tettese az, aki úgy, hogy tisztában van azzal, hogy az okirat hamis, hamisított vagy valótlan, az okirat tartalmát érvényre juttatja. Ezt figyelembe véve helytálló az az álláspont, hogy az I. r. vádlott és társa azzal a magatartásukkal, hogy az általuk is tudottan valótlan tartalmú lakásbérleti szerződést a sértettnek bemutatták, tényállásszerű cselekményt valósítottak meg, ennek megfelelően társtetteskénti elkövetői minőségük megállapítása is megfelel a jogszabályi rendelkezéseknek.

A harmadfokú eljárásban a bűnösség köre bővült, ezért a kiszabott büntetést az ítélőtábla a Btk. 12. § (1) bekezdés és a Btk. 85. § (1) bekezdés alapján halmazati büntetésként tekinti kiszabottnak.

A másodfokú bíróság a büntetés kiszabása körében értékelendő enyhítő és súlyosító körülményeket hiánytalanul feltárta és súlyuknak megfelelően értékelte. A

harmadfokú bíróság a bűnösségi kör megváltozása ellenére sem találta alaposnak az ügyész - súlyosításra irányuló - fellebbezését.

Az időmúlás figyelembe vétele megfelel az 56/2007. számú BK vélemény III/10. pontjában foglalt iránymutatásnak, mely szerint ezen enyhítő körülménynek nagyobb a nyomatéka, ha megközelíti az elévülési időt. Jelen esetben a harmadfokú elbírálásig a cselekmény elkövetésétől közel 13 év telt el, mely a súlyosabban minősülő csalás esetében is az elévülési időt jóval meghaladja.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága több magyar vonatkozású ügyben is foglalkozott a tisztességes tárgyaláshoz való jog kérdésével az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke alapján (Csanádi kontra Magyarország, Németh kontra Magyarország és Aupek kontra Magyarország). Ez ugyanis kimondja, hogy „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”

Ez a jelentős időmúlás az I. r. vádlottnak nem felróható, hiszen az iratanyagból megállapítható, hogy szinte valamennyi tárgyaláson megjelent. Az időmúlás oka az volt, hogy az ügyben több bíró járt el, illetve hogy a II. r. vádlott az eljárás során huzamosabb ideig ismeretlen helyen tartózkodott, vele szemben több alkalommal elfogatóparancsot bocsátottak ki, illetve emiatt a bíróság az eljárást két esetben fel is függesztette mindkét vádlottal szemben. Majd amikor a II. r. vádlott felkutatása eredményre vezetett, az eljárás folytatását rendelték el, így az ügyet négy alkalommal iktatták új számra.

A nagy nyomatékkel értékelendő enyhítő körülményekre tekintettel az I. r. vádlottal szemben a joghátrány mértékének megválasztása során a másodfokú bíróság helyesen járt el, amikor az elkövetés idején hatályban volt jogszabályt alkalmazva, a Btk. 87. § (2) bekezdés e.) pont - mely kimondja, hogy ha a bűncselekmény büntetési tétele egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ehelyett legkevesebb hat hónapi szabadságvesztést lehet kiszabni - felhívásával szabta ki a szabadságvesztés büntetést.

A Btk. 85. § (2) bekezdés alapján a büntetést a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények büntetési tételei közül a legsúlyosabbnak az alapulvételével kell kiszabni, ez jelen esetben 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés. A kiszabott 6 hónapi börtönbüntetés az enyhítő szakasz teljes kimerítésével került megállapításra, ez az adott ügyben kiszabható legkisebb büntetés. A másodfokú bíróság a jogszabályhelyek helyes felhívásával utalt arra, hogy a vádlottal szemben a börtönbüntetés végrehajtásának felfüggesztése kizárt. A közügyektől eltiltás tartamát is a törvényi minimumban határozta meg a másodfokú bíróság.

Ez a büntetési tartam mind a fő-, mind a mellékbüntetés tekintetében szükséges, de elegendő is a Btk. 37. §-ban foglalt büntetési célok eléréséhez, a szabadságvesztés és a közügyektől eltiltás tartamának olyan mértékű súlyosítására, mely az ítélet megváltoztatását indokolta volna, a harmadfokú bíróság indokot nem látott.

Fentiekre tekintettel a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét a fentiek szerint megváltoztatta, míg egyebekben a határozatot a Be. 397. § alapján - helyes rendelkezéseire tekintettel - helybenhagyta.

A harmadfokú eljárásban felmerült bűnügyi költséget a Be. 385. § alapján alkalmazandó Be. 381. § (2) bekezdés alapján az állam viseli.

2013. évi január hó 8. napján

A másodfokú bíróság ítélete az I. r. vádlottra a harmadfokú bíróság ítéletében foglalt változtatással 2013. évi január hó 8. napján jogerős és végrehajtható.

2013. évi január hó 8. napján

Dr. Czine Ágnes
a tanács elnöke